ANG Bayan
Pahayagan ng Partido Komunista ng Pilipinas
Pinapatnubayan ng Marxismo-Leninismo-Maoismo
Edisyon nga Hiligaynon
Tuig LVI No. 14
Hulyo 21, 2025
www.philippinerevolution.nu

EDITORYAL

Isikway ang peke nga kalinong, magpanikasog sa banas sang inaway banwa

Pat-od gid nga ipahambog ni Marcos sa iya ika-apat nga State of the Nation Address ang programa sang "kalinong kag kauswagan" nga ginasulong sang iya rehimen. Gamiton niya ini nga okasyon para palakpakan ang iya mga pasistang gaway kag alipures sa "paglutos sa armadong kagamo." Kadungan sini, takpan niya ang mga malala nga pagpang-abuso sa gahum kag pagtampalas sa mga demokratikong kinamatarung, sa kasyudaran kag ilabi na sa kaumhan.

Peke kag hapaw ang "kalinong kag kauswagan" nga unod sang "National Action Plan for Unity, Peace and Development" ni Marcos. Isa ini ka matiplangon nga karatula para takpan ang kamatuoran sang lapnagon nga kaimolon, gutom kag pagantus sang puluan ka milyon ka mangunguma kag mamumugon kag mga wala sang palangabuhian. Katuyuan sini nga ipabaton sa pumuluyo nga ila kapalaran ang ginaantus nila nga pagpamigos kag paghimulos agud lupugon ang ila espirito kag kusog nga magpangapin kag makigbato, kag padukuon sila sa gahum sang teroristang estado.

Sa tabon sang "kalinong," ginagamit ni Marcos ang mga armadong pwersa sang estado sa pagpatuman sang layi militar sa kaumhan agud sumpuon ang pakigbato sang masang mangunguma. Katuyuan sini nga tiiron ang kada hulag sang taga-baryo, kontrolon ang suplay sang pagkaon kag komersyo, pati oras sang pagtrabaho sa uma sang mga mangunguma. Gina-obligar sila tanan nga magpa-"clear" sang ila ngalan kag "makigbuligay" sa mga opisyal sang militar. Wala ginauntatan ang kilala nga mga lider kag aktibo sa mga organisasyon sang mangunguma. Wala-tuo ang mga kaso sang pagpamatay, pagdakop kag iligal nga pagbilanggo, tortyur kag mga masaker, pagpangkanyon kag paghulog sang bomba malapit sa mga komunidad.

Agud kugmaton ang mga taga-baryo, ginakampuhan sang grupo-grupo nga mga soldado ang mga baryo, kag ginagamit nga baraks ang mga eskwelahan ukon barangay *health center*. Ginagamo nila ang kalinong sa baryo sa pagpahubog, pagsugal, paggamit sang droga kag patarasak nga pagpalupok sang pusil. Sa ngalan sang "depensang pangteritoryo," pwersahan nga ginarekrut sang mga soldado ang mga mangunguma sa paramilitar sa grupo nga CAFGU kag Barangay Intelligence Network agud gamiton sila batuk sa ila mga kababaryo.

Sa ngalan sang "pagpasaka sang kapasidad" sang mga komunidad sa kasyudaran, ginagamit ni Marcos ang iya mga armadong pwersa agud sumpuon ang kinamatarung sang mga mamumugon, mala-proletaryado, pamatan-on-estudyante kag iban pa nga sektor sa kasyudaran. Ang mga unyonista kag mga aktibista sa eskwelahan kag mga komunidad ginapaidalum sa sarbeylans kag pagpangkugmat agud pauntaton sa ila pag-organisa kag pagbulig sa ila isigkatawo. Kasubong sa kaumhan, ginagamit nga taktika ang pagpangipit kag wala-untat nga pagpamahog

sa ila mga pamilya agud brasuhon sila nga magsunod sa kagustuhan sang militar kag pulis.

Engrande nga pagpangtonto sa masang mangunguma ang ginapahambog ni Marcos nga "pagpanagtag sang titulo" nga kadam-an sini daan na nila nga ginauyatan nga kolektibo nga titulo (Certificate of Land Ownership Award) sa idalum sang "agrarian reform communities," lakip ang mga kadutaan nga daan na nga napanagtag sang rebolusyonaryong kahublagan sa mga mangunguma kag tumandok, nga gintunga-tunga para mahapos nga baklon ukon agawon sang mga dalagko nga manug-agaw sang duta.

Malagpad nga mga kadutaan ang ginasubasta ni Marcos sa mga dumuluong nga mga dalagko nga kapitalista sa dagway sang pagpa-"arkila" nga tubtob 99 ka tuig. Puluan ka libo nga mangunguma kag mga tumandok ang ginpalayas agud hatagan ligwa ang mga plantasyon, minahan, mga proyektong pang-enerhiya, turismo kag iban pa nga operasyon sang mga dalagko nga kumpaniya nga dumuluong kag lokal. Ginatanyagan sila ni Marcos nga mangapital nga wala ukon halos wala sang bayaran nga buwis. Segurado nga mas mabug-at pa nga mga patakaran kontra-pumuluyo kag kontra-nasyunal ang imando ni President Trump sang US sa papet nga si Marcos sa pagkitaay nila sa White House.

Kaugalingon lang ni Marcos ang iya ginatonto, sang iya mga opisyal militar kag kahimbon sa NTF-Elcac sa pagtikal nga malapit na nila nga malutos ang Bagong Hukbong Bayan. Isa na lang kuno ang larangan gerilya sa bug-os nga pungsod, apang mayoriya pa gihapon sang mga batalyon pang-kombat sang AFP ang yara sa kabukiran.

Ginagamit ni Marcos ang pipila ka nagtraidor sa masa agud magkanta sang pagdayaw sa iya "kalinong kag kauswagan." Sila lunsay mga reaksyonaryo nga ispesyal nga ahente agud magdupla sang disimpormasyon kag kabutigan batuk sa rebolusyonaryong kahublagan.

Ang "kalinong" ni Marcos amo ang paghipos sa lulubngan sang mga biktima sang iya pasista nga paghari. Ginakalipay sang imperyalismong US kag mga lokal nga nagahari nga sahi ang kalinong nga ginapadayaw ni Marcos para bug-os kahilwayan nila nga hugakumon ang kadutaan sang masang mangunguma, wasakon ang mga bukid kag suba, kawkawon ang manggad sang pungsod, kurakuton ang kaban sang manggad sang pungsod kag itukod sa pungsod ang gahum sang pwersang militar sang US.

Ang peke nga "kalinong" nga ini ni Marcos kag sang iya NTF-Elcac kag AFP, pat-od nga dako nga upang sa pakighinun-anon sa kalinong sa NDFP. Upang man ang padayon nga paglagas, pagbilanggo kag pagpatay sa mga konsultant kag tiglawas sang NDFP, taliw-as sa daan nga mga kasugtanan. Indi malab-ot ang makatarungan, mahilwayon kag malawigon nga kalinong tubtob wala ginaatubang kag ginasolbar ang sandigan nga mga problema nga ugat sang armadong konplikto sa pungsod, kag kon ang solo nga katuyuan amo ang dugmukon, ipiton kag pasungkaon ang tanan nga nagapakigbato.

Dapat sikwayon sang pumuluyong Pilipino ang peke kag hapaw nga kalinong ni Marcos. Sa atubang sang nagasingki nga pagpangsumpo, nagalala nga dagway sang pagpamigos kag pagpanghimulos, kag paglala sang krisis sang dunot nga sistemang mala-kolonyal kag mala-pyudal, wala na sang iban pa nga pilian ang pumuluyong Pilipino kundi ang banas sang pakig-away, ilabina ang banas sang armadong paghimakas. Ang armadong paghimakas ang pinakabaskog nga hinganiban sang pumuluyo agud pangapinan ang ila kinamatarung, kabuhi kag palangabuhian.Kon wala sang armadong paghimakas ang pumuluyo, wala-untat nga magpinagusto ang imperyalismong US kag mga nagahari nga sahi sa pagpamigos kag paghimulos sa pungsod.

Sa pihak sang ginaantus nga mga kahalitan tungod sang kaugalingon nga kahuyangan kag sa atubang sang todo-atake sang AFP, determinado ang Bagong Hukbong Bayan nga manikasog sa banas sang armadong pahimakas. Sa pagpamuno sang Partido, tayuyon nga nagalapad kag nagabaskog ang BHB kag baseng masa sini sa bug-os nga pungsod. Nagapabilin nga tuman ka tambok ang duta agud magsulong ang armadong paghimakas kag liwat pabaskugon ang mga larangan gerilya agud magserbe nga balwarte sang pakig-away sang pumuluyo para sa pungsodnon kag sosyal nga kahilwayan. AB

ANG Bayan

Tomo LVI Blg. 14 | Hulyo 21, 2025

Ang Ang Bayan ginabantala sa lenggwahe nga Pilipino, Bisaya, Iloko, Hiligaynon, Waray, Ingles kag Espanyol. Nagabaton ang Ang Bayan sang mga kontribusyon sa porma sang mga artikulo kag balita. Ginabuyok man ang mga bumalasa nga magpaabot sang mga saway kag rekomendasyon sa ikauswag sang aton pahayagan.

Kaundan

Editoryal: Isikway ang peke nga kalinong, manikasog sa banas sang inaway banwa 1
2 pulis, gin-ambus sang BHB-Mindoro 3
Pagpanggamo sa mga komunidad, nagapadayon 3
Mga protesta 3
Dinosena nga “EDCA site” 4
Mangunguma sa Hacienda Chiquita, palayason 5
Pakigbato sa mapangwasak nga *dredging* 6
Sa malip-ot nga pulong 7
Kahalitan sang mga proyektong *renewable energy* 8
Pakigbato sa paantus kag papet nga estado sa Kenya 9
Pagbista sa kaso ni Duterte sa ICC, ginpaatrasar 10
₱20 nga baklanay sang preska nga humay, ginagiit 10
Paghanduraw sa mga martir sang India 10

Ang Ang Bayan ginabantala duha ka beses kada bulan sang Komite Sentral sang Partido Komunista ng Plipinas

ang.bayan@cpp.ph

2 ka pulis, gin-ambus sang BHB-Mindoro

NAPATAY SA ISA KA ambus sang Bagong Hukbong Bayan (BHB)-Mindoro (Lucio de Guzman Command) ang duha ka pulis samtang nagabyahe sa Barangay Bagong Silang, Victoria, Oriental Mindoro sadtong Hulyo 13 sang hapon. Suno sa hukbong bayan, sabat ini sa demanda sang mga Mindoreño nga pasabton ang AFP-PNP sa teroristang kampanya sini sa mga banwa sa Central Oriental Mindoro.

Ang presensya sang militar kag pulis sa banwa sang Victoria kabahin sa paghatag seguridad sa mga dalagko nga mapangwasak kag kontra-pumuluyo nga mga proyekto. Lakip diri ang pito ka lugar sa pag-kwari sa Victoria nga ginpasugtan sang lokal nga gobyerno. Nagahana man ang pagsulod sang dako nga operasyon sa mina sa Victoria halin sa pagbuhi sa Mineral Production Sharing Agreement sang Mindoro Nickel Project.

Halitan sang mga ini ang linibo ka ektarya nga kadutaan kon diin nagasalig ang palangabuhian sang mga mangunguma kag tumandok nga Mangyan. Kinaandan na nga kalakaran para sa pulis kag militar ang pagpwesto antes magsugod ang mga mapangwasak nga proyekto agud punggan ang pagpangapin sang pumuluyo sa ila duta kag dunang manggad.

Pagpanggamo sa mga komunidad sang mangunguma, nagapadayon

TAYUYON ANG pagpanggamo sang militar kag pulis sa mga komunidad sang mangunguma sa Cavite, Masbate kag Negros Occidental.

Sa Masbate, gin-aresto kag ginpasakaan sang kaso nga rebelyon ang apat ka sibilyan. Gindakop sadtong Hunyo 25 sa Barangay Baras, Esperanza sanday Ronnie Ursal, Manlik Espinosa kag Melicio Malaras, kag sadtong Hunyo 11 si Vicente Colomna. Magluwas kay Colomna, ang tatlo ka iban pa nahilway na. Samtang, ginpaidalum sa *de facto* nga layi militar ang siyam ka barangay sa banwa sang Palanas kag Dimasalang sugod sadtong Hulyo 11.

Sa Himamaylan City sa Negros Occidental, ginpahog sang mga ahente nga traidor nga "surenderi" nga patyon ang magtiayon nga sanday Jolibert kag Rica Basilio kon indi sila magsungka kag makigbuligay sa 94th IB. Natabo ang pagpamahog sadtong Hulyo 9 sang kadtuan nila ang magtiayon sa ila balay sa Sityo Cabagal, Barangay Buenavista. Nagtuga ang insidente sang kahadlok indi lang sa magtiayon kundi sa bug-os nga komunidad.

Sa Cavite, nagahana nga kampuhan sang 2nd Civil Military Operation (CMO) Company kag Task Force Ugnay ang komunidad sang Tartaria sa Silang, Cavite para ipiton ang tayuyon nga pagpakigbato sang mga mangunguma kag residente kag palayason sila sa lugar.

Samtang, gin-ipit sang Bureau of Corrections (BuCor) ang tigpamaba sang grupo nga Kapatid nga si Fides Lim pagkatapos niya ginreklamo ang mga iligal kag indi makatawo nga patakaran sang ahensya. Gindumilian siya nga makasulod sa tanan nga mga bilangguan nga yara sa idalum sang hurisdiksyon sang BuCor. Aktibo si Lim sa pagpangalap kag pagdul-ong sang makatawo nga ayuda kag nagapakigbato para sa mga kinamatarung sang mga bilanggong pulitikal sa tunga sang nabalita nga pagpatumbaya kag abuso sa sulod sang New Bilibid Prison kag iban pa nga bilangguan.

Mga kababaehan, nagprotesta batuk sa nagagrabe nga kagutuman. Bitbit ang mga kaldero kag kaserola, gin-uyog sang mga myembro sang Gabriela, Gabriela Women' Party kag Amihan ang Department of Agriculture sadtong Hulyo 7 tuhoy sa nagasingki nga kagutuman sang pumuluyo. Ginhambal nila sa sarbey sang sini lang sa Social Weather Stations, nga nagasiling nga isa sa kada lima ka pamilya nga Pilipino, ukon 27.2% ang nagaantus sang "involuntary hunger" ukon kagutuman nga dulot sang kaimolon, kalakasan ukon pagbag-o sang palibot.

Mga mamumugon pangpubliko para sa dugang nga sweldo kag kasegurohan sa trabaho. Nag-ululupod ang mga empleyado, manunudlo kag mamumugon pang-ikaayong-lawas sa pangpubliko nga sektor sa isa ka protesta sadtong Hulyo 11 sa Quezon City para ipanawagan sa rehimen Marcos ang dugang nga sweldo kag kasegurohan sa trabaho. Ginpatigayon nila ang hublag pila ka semana antes ang ika-4 nga *state of the nation address* ni Ferdinand Marcos bilang pagduon sa madugay na nila nga demanda. Mayor nila nga panawagan ang pagsabat sang estado sa naga-usmod nga kalidad sang pangabuhi sang mga empleyado sa atubang sang nagataas nga implasyon.

Pagtukod sang Ahunan Dam, liwat nga ginapamatukan sang mga Lagunense. Kapin sa isa ka libo ka residente sang Pakil, Laguna, kaupod ang mga organisasyon sang tawong-simbahan, pamatan-on, mangunguma, mangingisda, kag mga tigpangapin sang kapalibutan, ang nagmartsa sadtong Hulyo 5 agud ipabutyag ang ila hugot nga pagpamatuk sa ginapatukod nga Ahunan Dam. Halin sa Saint Peter of Alcantara Parish Church, nagmartsa ang mga ralyista padulong sa opisina sang Ahunan Power Inc., kon diin ginbasa ang pahayag sang paghiliusa kag ginpahayag ang kaakig sang pumuluyo.

Bag-o nga CBA, napadaog sa Fuji Electric Philippines. Sa padayon nga pagpang-ipit, napadaog sang Lakas ng Nagkakaisang Manggagawa sa Fuji Electric Philippines Inc. (LNMFEP-OLALIA-KMU) ang dugang nga sweldo kag iban pa nga mga benepisyo para sa bag-o nga collective bargaining agreement. Tuig-tuig sila nga makakuha sang dugang nga ₱50 sa sulod sang tatlo ka tuig, makabaton sang alawans sa pagkaon, bugas kag iban pa. Ang kumpaniya paktorya sang semikonduktor nga nakabase sa Laguna.

Dinosena nga "EDCA site" kag plano nga mga paktorya pang-militar

Ginpadasig sang US ang paghanda sa Pilipinas bilang base sang imperyalistang gyera

Sa nagligad nga duha ka tuig, todo-todo ang pagpalapad sang US sang presensyang militar kag pagtukod sang mga estratehikong imprastruktura militar sini sa Pilipinas. Sadtong 2024, ginpwesto sini ang Typhon Missile System sa norte sang Luzon. Ginsundan ini subong nga tuig sang pagsulod sang NMESIS, MADIS kag iban pa nga mga armas pang-gyera.

Sini man nga tuig, gin-angkon sang US ang pasilidad nabal sa Oyster Bay sa Palawan, ginmando ang pagtukod sang pabrika sang bala sa Subic kag ginpaguwa ang pauna nga pondo para sa konstruksyon sang Subic-Clark-Manila-Batangas Railway. *(Tan-awa ang kaangot nga artikulo sa AB, Hulyo 7, 2025.)* Kabahin ang tanan nga ini sa paghanda sang US sa pungsod bilang isa ka dako nga *forward operating base* sa ginasulsolan sini nga imperyalistang gyera batuk sa China.

Maathag nga tuman na kalapaw sa siyam ka "nakasugtan nga EDCA site" (Enhanced Defense Cooperation Agreement) ang gin-angkon kag ginagamit sang US nga mga base sa Pilipinas. Sa tabon sang wala-untat nga mga *war games*, ginpadasig sang US ang konstruksyon sang mga baraks, bodega kag iban pa nga imprastruktura sa sulod sang mga kampo sang Armed Forces of the Philippines (AFP) para balayan sang nagadako nga isip sang mga tropa, gamit kag salakyan Amerikano nga bug-os nga tuig nga magapabilin sa sulod kag palibot sang pungsod.

Sadtong Hunyo, gin-aprubahan sang Kongreso sang US ang $1-$5 bilyon nga pondo para sa "upgrade" sang pantalan nga nabal sang AFP sa Oyster Bay. Ginagamit na sang US ang pantalan para sa mga "freedom of navigation operation" kag "joint patrol" sa South China Sea, kaupod ang Australia kag Japan. Halin pa 2020 nga gintransporma sang US ang malinong nga komunidad sang mga mangingisda diri padulong sa isa ka yabe nga pasilidad para sa mga barko kag *drone* pangdagat nga ginagamit sini para birahon ang mga barkong Chinese kag pataason ang tensyon sa South China Sea. Ginapabula sang AFP kag US ang mga patrolya bilang "pagpangapin sa mangingisda nga Pilipino," apang sa aktwal, ang US kag higante nga mga barko sini ang nagadingot sa ila palangabuhian sa South China Sea kag malapit nga kadagatan.

Kadungan sini, nabalita sining Hulyo ang pagtukod sang US sang isa pa ka baseng nabal sa kadagatan sang Palawan, sa atubang sang munisipalidad sang Quezon. Suno sa report, napili ang lokasyon tungod sa kalapiton sini sa Second Thomas Shoal, isa sa ginhalinan sang konplikto pangdagat sa tunga sang Pilipinas kag China. Diri ibutang ang mga "inflatable boat" nga ginagamit sa pag-atake kag dugang sa ginagamit na sang militar sang Pilipinas sa pakig-gitgitan sini sa mga barko sang China. Target sang US nga paganahon ang base sa una nga kwarto sang 2026.

Sini man nga tuig, ginsugdan na nga dagwayan sang US ang plano sini nga gamiton ang Pilipinas bilang dako nga tambakan sang gamit pang-gyera. Santo ini sa 2025 Joint Vision Statement on Defense Industrial Cooperation nga ginpirmahan sang rehimen Marcos kag gobyerno ni Donald Trump sadtong Marso. Pamaagi ini sang US agud maseguro ang madasig kag indi mautod nga suplay sang gamit pang-gyera oras nga maglupok ang inter-imperyalistang gyera.

Sa tabon sang "kolaborasyon" kag "pagpauswag sang kapasidad sa depensa sang AFP," itukod sang US sa lain-lain nga bahin sang pungsod ang mga pabrika sini sang bala, *unmanned systems* (*drone*), pasilidad para magproseso sang mga "kritikal nga mineral" nga ginagamit sa mga bomba, kag "additive manufacturing" kasubong sang 3D *printing*.

Sadtong Mayo, ginpwesto na sang US sa Fort Magsaysay sa Tarlac ang isa ka 3D *printer* nga may ikasarang nga maghimo sang mga gagmay nga *drone* (ginatawag nga *first-person view* ukon FPV *drone*) nga santo sa tereyn kag klima sang Pilipinas. Gingamit ang mga *drone* nga ini sa ginlunsar nga Salaknib Exercises Phase 2 agud "bahaon sang mata" ang kagulangan kag kabaryuhan sa Northern Luzon. Kabulig sa aktibidad nga ini ang 7th IB kag 5th IB sang AFP. Antes pa sini, ginbukas na sang AFP kag rehimen Marcos ang Aurora para mag-manupaktura ang US sang mga *drone* sadtong 2024.

Ang mga pabrika, makina kag gamit pang-gyera nga itambak sa Pilipinas direkta nga pagadumalahan sang militar kag mga gaway sang mga kapitalista sa industriyang militar sang US. AB

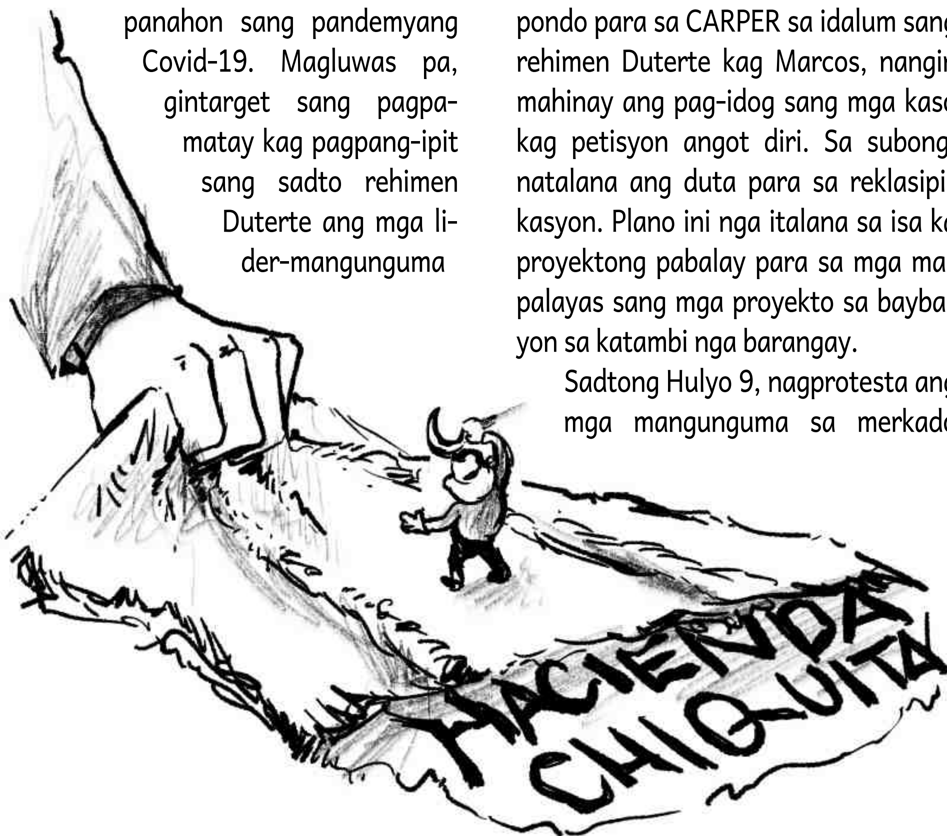
Pagpalayas sa mga mangunguma sa Hacienda Chiquita sa Negros Occidental

Nagaatubang sa peligro nga pagpalayas ang mga mangunguma sa 21 ektarya kag 79 ektarya nga duta nga ila ginabungkal sa Hacienda Chiquita sa E.B. Magalona, Negros Occidental. Natalana nga ipanagtag ang duta sa idalum sang bogus nga Comprehensive Agrarian Reform Program Extension with Reforms (CARPER), apang subong liwat nga gina-agaw ang duta halin sa ila.

Nagapuyo kag nagabungkal ang mga pamilya sang mga mangunguma kag residente sa Hacienda Chiquita nga yara sa sakop sang Barangay Tuburan kag Barangay Poblacion 1 halin pa 1952. Maapektuhan sa pagpang-agaw sang duta ang masobra 120 ka mamumugon sa kampo kag posible nga mapalayas ang 300 ka pamilya ukon 1,500 ka indibidwal.

Sadtong 2012, gin-engganyo sang Department of Agrarian Reform (DAR) ang mga mangunguma nga magsumiter sang aplikasyon para masakop sang CARPER ang 21 ektarya nga duta. Ginsumiter nila ang ila mga dokumento sa bulig sang National Federation of Sugar Workers (NFSW). Opisyal nga napatituluhan ang duta sadtong 2019.

Naatrasar ang pagpwesto sa duta tungod sa pagpamatuk sang mga agalon mayduta kag kahinay sang pagproseso sang mga dokumento kag papeles sadtong panahon sang pandemyang Covid-19. Magluwas pa, gintarget sang pagpamatay kag pagpang-ipit sang sadto rehimen Duterte ang mga lider-mangunguma kag grupo nga nagabulig sa mga apektado nga mangunguma.

Imbes nga ipadayon, ginkanselar sang DAR ang ginpanagtag nga Certificate of Land Ownership Award (CLOA) sadtong 2022. Ginpahibalo lang ini sa mga mangunguma sadtong 2023. Gin-apelar sang mga mangunguma ang pagbawi sa sunod nga tuig.

Samtang ginaproseso ang apelar, nagsugod ang konstruksyon sang isa ka karsada sadtong Disyembre 2024 nga nagsakop sa apat ka ektarya sang 21 ka ektarya nga duta.

Nagakahangawa ang mga mangunguma nga kabahin ini sa pagdeklarar sang pagbaylo-gamit sang duta nga kinaandan nga taktika para makanselar ang CLOA kag distribusyon. Nareport man nga ginahanda na ang duta para mangin sentro sang komersyo.

Samtang, ang katambi sini nga 79 ektarya nga duta may peligro man nga agawon. Tungod gamay na lang ang pondo para sa CARPER sa idalum sang rehimen Duterte kag Marcos, nangin mahinay ang pag-idog sang mga kaso kag petisyon angot diri. Sa subong, natalana ang duta para sa reklasipikasyon. Plano ini nga italana sa isa ka proyektong pabalay para sa mga mapalayas sang mga proyekto sa baybayon sa katambi nga barangay.

Sadtong Hulyo 9, nagprotesta ang mga mangunguma sa merkado sang E.B. Magalona, malapit sa opisina sang DAR, agud igiit ang ila kinamatarung sa duta.

Peke nga reporma sa duta sa idalum ni Marcos

Sa idalum sang rehimen Marcos, wala sang bag-o nga duta ang ginsakop sang reporma kag pagpanagtag. Sa ginpanagtag sang DAR nga 195,000 CLOA halin Hulyo 2022 tubtob Enero 2025, 68% ukon 132,000 sini halin sa daan na nga ginauyatan sang mga mangunguma nga kolektibo nga CLOA nga ginpangsipad-sipad sa idalum sang programang SPLIT sang World Bank. Instrumento ang SPLIT para utdon-utdon ang pagpanag-iya sang mga dalagko nga parsela sang duta kag ipaidalum ini sa *market valuation* (pagtalana sang balor) para sa pagbuwis, pagbaligaya kag sa ulihi pagbaylo sang gamit.

Sa idalum naman sang New Agrarian Emancipation Act (NAEA), ginpaguwa ni Marcos nga "ginpatawad" ang wala nabayaran nga amortisasyon sang mga benepisyaryo sang CARP. Sa pagkamatuod, gamay lang kaayo nga balor sang daan nga mga utang ang ginpatawad sini kag indi lakip ang bag-o nga utang sang mga benepisyaryo. Yara sa 14% lang sang target nga benepisyaryo kag 6% sang mga mangunguma ang nasakop sini. Subongman, wala ginpanas sang NAEA ang higante nga kumpensasyon nga ginhatag sang CARP sa mga agalon mayduta, kag ginpasa na lang sa pumuluyo ang pagbayad diri. Subong nga tuig, ginmando sang Court of Appeals ang pagbayad sang estado sang nagalupok nga ₱28 bilyon sa pamilya Aquino-Cojuangco para sa Hacienda Luisita.

Sa kaidadalman, ang SPLIT kag NAEA dugang lang sa malaba nga listahan nga mga pamaagi agud agawon kag monopolisahon ang duta sang mga agalon mayduta kag asyendero, mga plantasyon kag mga dalagko nga dumuluong nga kumpaniya sa agribisnes, *real estate* kag iban pa. AB

Paghugpong batuk sa mapangwasak nga operasyon *dredging* sa Ilocos Sur

Nagpanindugan ang mga residente sang Ilocos Sur batuk sa mapangwasak nga operasyon *dredging* sang Isla Verde Mining and Development Company (IVMDC) sa bukana sang Abra River kag sa bahin sang West Philippine Sea nga sakop sang probinsya. Ululupod sila nga nagpalawod sa isa ka *fluvial protest* sadtong Hulyo 16 agud igiit ang pagpa-untat sa operasyon nga siling nila nagaguba sa kapalibutan kag ila palangabuhian. Nagpangalap man sila sang pirma para sa isa ka petisyon batuk sa *dredging*.

Ginsugdan ang *dredging* sadtong Mayo 2024 sa tabon sa pagpa-untat sang pagbaha sa Vigan City, Caoayan kag Santa. Ginpasugtan ang operasyon tungod sa kasugtanan sa tunga sang IVMDC kag opisina sang Department of Environment and Natural Resources (DENR) sa rehiyon sadtong Hunyo 2022. Ginhatagan sang permit ang operasyon sang Department of Public Works and Highways kag Mines and Geosciences Bureau.

Tubtob sadtong Disyembre 2024, nakakutkot na ang kumpaniya sang masobra walo ka milyon kubiko metro sang materyal gikan sa Banaoang River nga isa ka bahin sang Abra River. Gindala ini sa Pasay City para gamiton sa isa ka proyektong reklamasyon.

Narumpag nga palangabuhian

Sugod pa lang sang *dredging* ukon pagkutkot, ginreklamo na sang mga residente sa 12 ka barangay sang mga banwa sang Santa kag Caoayan ang gahod, mas malala ang pagkatiphag sang balas sa baybayon, kag naganubo nga kuha nga isda. Sa masobra isa ka tuig, nagnubo ang nagakakuha nga isda sa lugar tungod ginatabog ang mga isda sang mabaskog nga hagunghong sang mga dalagko nga barko.

Kon sadto makabaligya sila sang ₱1,000 nga bili sang isda, subong halos na sila makakuha bisan pangkonsumo lang. Ginreklamo man sang mga mangingisda ang baho kag sabor gasolina nga mga isda nga nakuha malapit sa baybayon.

Natulod ang pila ka mangingisda nga magpalawod tubtob 30 milya ang kalayuon halin sa baybayon para may bastante nga makuha. Tungod sini, nadugangan ang gasto sa krudo halin sa sadto ₱500 kada adlaw padulong sa ₱1,000 tubtob ₱3,000 kada adlaw.

Nagnubo man ang mga nakuha nga bunog (goby fry). Halin sa sadto 100 ka lata (17 litro kada isa) nga makuha nila, yara sa 30 ka lata na lang ang nagakapuno nila sa subong. Sa pagbaha sang suplay nagsaka man ang presyo sini sa merkado.

Nagakalunod nga mga komunidad

Imbes nga sabton ang isyu sang pagbaha, nagakahangawa subong ang mga residente sa pagbaha tungod sa mas nagadasig nga pagkatiphag sang balas tungod sang *dredging*. Ginpagrabe sini ang posibilidad sang pagbaha ilabina sa Barangay Dammay, kag sang mga isla-barangay sang Oribi kag Puro. Doble ang pagkabalaka nila ilabina nga nagasulod na ang pungsod sa panahon sang mga bagyo.

Ginbuyagyag ni Dr. Fernando Siringan, eksperto sa *marine* kag *coastal geology*, nga sayup ang lugar sang operasyon sang *dredging*. Siling niya, may yara mga bahin sang Banaoang River nga dapat kutkuton pero indi ang erya kon diin ginapatigayon ang *dredging*.

Suno sa iya, magadulot lang ang subong nga operasyon sang pagtandog sa indi malig-on nga baba sang suba kag magabutong sang mga lutak padulong sa mga buho nga gintuga sang *dredging* nga magaresulta sa pagsulod sang dagat sa madamo nga barangay. Labi lang sini nga ginapalala ang problema sa pagbaha imbes nga sabton ini.

Dugang pa sang eksperto, sayup man ang ginahimo nga pagdala sang nakutkot nga balas kag graba sa Pasay City.Imbes, dapat lang kuno nga isaylo ang nakutkot nga mga materyal sa iban nga bahin sang suba.

Reklamo sang mga residente, wala sang bisan ano nga pangpubliko nga konsultasyon nga ginpatigayon antes ang *dredging*. May ara lang porum sa Barangay Rancho sa Santa sadtong Nobyembre 2024 sang yara na sa tunga-tunga ang proyekto.

Sa atubang sang mga ini, panawagan sang mga residente sa pagpanguna sang Defend Ilocos Sur nga untaton gilayon ang *dredging* sa pinakadali nga panahon, bayaran sang kumpensasyon ang mga nawad-an sang palangabuhian, isapubliko ang mga dokumento kag syentipiko nga pagtuon bahin diri, kag pasabton ang kumpaniya sa pagpangwasak kag epekto sang operasyon sa komunidad. AB

SA MALIP-OT NGA PULONG

MGA PAGLAPAS SA TAWHANON NGA KINAMATARUNG

(DISYEMBRE 10, 2024 – HUNYO 30, 2025)

180,074 ISIP SANG MGA BIKTIMA

239 ISIP SANG MGA KASO

24 PAGPATAY

10 PAGKASTIGO

17 PAG-ABDAK

7 PASLAW NGA PAGPATAY

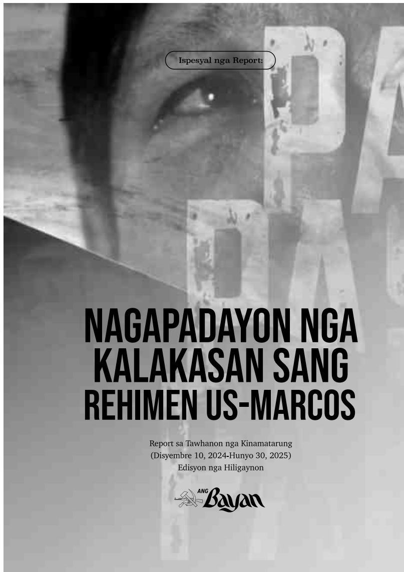
19 PAGPANGPWERSA

23 TORTYUR

2,060 PILIT NGA PAGPABAKWIT KAG DISLOKASYON

73 PAG-ARESTO KAG DETENSYON

891 PAGPAMAHOG, PAGPANG-IPIT KAG INTIMIDASYON

₱2.4 BILYON

kaso sang korapsyon ang ginpasaka batuk kay **Leonor Briones**, anay sekretaryo sang DepEd, kag iban pa nga opisyal sang departamento kaangot sa pagbakal sadtong 2021 sang sobra nga ginpresyuhan nga mga laptop para sa mga manunudlo.

20% TARIPA

ang ginpatuman sang US sa mga eksport sang Pilipinas (magluwas sa semiconductor, aluminum kag wiring) halin sa daan nga 17%. Ginagamit ni **US President Trump** ang mga taripa bilang pagpang-ipit sa mga pungsod agud magpasugot sa iya mga dikta.

130

ang nareport nga mga mamumugon ang napatay halin Enero tubtob Hunyo subong nga tuig tungod sa lain-lain nga insidente nga may kahilabtanan sa kaluwasan sa lugar nga ginatrabahuan.

Ginkuhaan: Institute for Occupational Health and Safety Development

₱100/kilo ↓

ang pagsarurot sang baklanay sang **hawulhawol** halin sa sadto ₱250/kilo tungod sa kahadlok sang mga manugbakal sa siling pagkadiskubre sang mga bangkay sang mga "nadula nga mga manugbulang" sa Taal Lake.

₱154.51 BILYON

ang kita sang estado halin sa *online* nga pagsugal sadtong 2024, tatlo ka beses nga mas dako sang sa nagligad nga tuig. Nagdako sang 465% ang kabug-osan nga kita sini sa ikatatlo nga kwarto sang 2024 kon ianggid sa 2023.

39%

sang mga Pilipino ang nagasugal *online*, lakip ang pinaka-imol kag mga menor-de-edad. **Nagakalulong sa sugal ang madamo sa ila.**

112.73 MILYON

populasyon sang Pilipinas nga nalista sadtong Hulyo 1, 2024; 3.69 milyon nga mas madamo kon ianggid sa 2020. Ang 5-tuig nga tantos sang pagdako nga 0.8% mas mahinay kumparar sa 1.63% nga pagdako sa panahon sang 2015-2020.

Ginkuhaan: Philippine Statistics Authority

Mga proyektong *renewable energy*, ganansya sang mga negosyante, kahalitan sa pumuluyo

Sa una niya nga State of the Nation Address, ginpahayag ni Marcos nga ang *renewable energy* (RE) ginakabig sang iya gobyerno nga yabe nga sektor para kuno sa pagpauswag sang ekonomiya sang pungsod. Halin sadto, nangin agresibo kag barahubal ang pagpang-agaw sang kadutaan kag pagguba sang kapalibutan para hatagan ligwa ang mga mangapital sa RE sa pungsod. Nagalab-ot sa 68% sang dumuluong nga pangapital sadtong 2024 para sa mga proyektong RE.

Sa idalum sang National Renewable Energy Program (NREP), target nga 50% sang enerhiya sang Pilipinas pag-abot sang 2024 halin sa RE. Ginhimo ini sa kuno katuyuan nga makaangkon sang "sustenable nga kuluhaan" sang enerhiya. Ang RE ang bisan ano man nga enerhiya nga *biomass* (pagkadunot sang organiko nga materyal), *solar* (adlaw), *wind* (hangin), geothermal (mainit nga sungaw halin sa duta) kag *hydropower* (tubig).

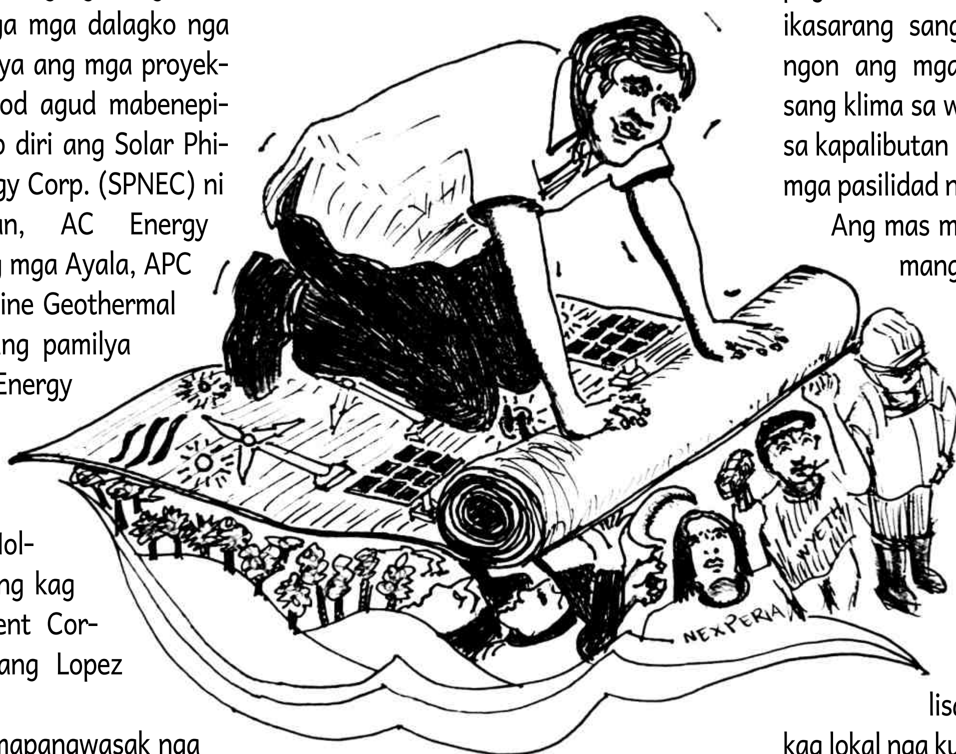
Labi nga ginpahapos kag ginpadasig ni Marcos ang paghatag sang permit kag lisensya sa mga dumuluong kapitalistang nagapangapital sa RE. Sadtong Abril, naghatag ang Department of Energy sang permit para sa 1,319 nga proyektong RE, 39% ukon 517 diri proyektong *solar*. Ang Ilocos ang ikaapat sa may pinakadamo nga proyektong *solar*, nga may 53 ka proyekto. Target man sang estado nga makaangkon sang 46,000 ektarya nga *solar farms* pag-abot sang 2040.

Madasig naman nga ginhingalitan sang mga lokal nga mga dalagko nga kumprador burgesya ang mga proyektong RE sa pungsod agud mabenepisyuhan ini. Kalakip diri ang Solar Philippines New Energy Corp. (SPNEC) ni Manny Pangilinan, AC Energy Corp. (ACEN) sang mga Ayala, APC Group Inc./Philippine Geothermal Production Co. sang pamilya Sy, Astra Solar Energy Corp. sang kumpaniya nga Aboitiz, San Miguel Global Power Holdings ni Ramon Ang kag Energy Development Corporation (EDC) sang Lopez Group.

Isa sa pinakamapangwasak nga RE nga proyekto amo ang 3,500 ektaryang *solar farm* (mas dako pa sa bug-os nga duta sang Makati City kag Mandaluyong) nga ginapanag-iyahan sang Meralco Terra Solar sa bahin sang Bulacan kag Nueva Ecija. Natalana ini nga mangin pinakadako nga *solar* kag *battery facility* sa bug-os nga kalibutan. Ginapanag-iyahan ini sang SPNEC kag Actis, kumpaniya nga nakabase sa United Kingdom.

Sakupon naman sang Laguna Lake Floating Solar Project ang 2,000 ektarya sang linaw sa bahin sang Calamba, Santa Rosa, Cabuyao, Bay kag Victoria. Ginapanag-iyahan ang proyekto sang ACEN kag mga kumpaniya halin sa Singapore kag UK.

Lakip sa pinakadalagko nga mga *offshore* kag *onshore windfarm* nga itukod amo ang sa San Miguel Bay, Camarines Sur, nga magasakop sa 23,307 nga katubigan pangmunisipyo sang San Miguel. May kapasidad ini nga 1,000 *megawatts* (MW) kag ginapanag-iyahan ini sang Copenhagen Infrastructure New Market Fund Corp., kumpaniya halin Denmark kag ACEN nga may 25% nga sosyo. Itukod man ang 1,200 MW Guimaras Strait OSWF nga itukod sa tunga sang Panay kag Negros nga ginapanag-iyahan sang mga kumpaniya halin sa Switzerland kag Liechtenstein. Itukod man sang ACEN ang 2,510 MW Quezon North Wind Farm sa Real, Quezon kag ang 625 ektarya nga North Luzon Renewable Wind Farm sa Pagudpod, Ilocos Norte.

Yara sa 99 ka proyekto nga *hydropower*, nga may kabug-osan nga 4,000 MW, ang gin-aprobahan sang gobyerno sa Cordillera. Apat sa mga proyekto diri ginapanag-iyahan sang kumpaniya halin Australia. Natalana man nga magtukod sang talto ka *geothermal power plant* (GPP) sa rehiyon nga magatuga sang kabug-osan nga 300 MW nga kuryente. Ang mga ini ang Buguias-Tinoc GPP nga ginapanag-iyahan sang EDC, kag Kalinga GPP kag ang Mainit-Sadanga GPP nga lunsay ginapanag-iyahan sang APC.

Ginarason sang reaksyonaryong estado ang "pag-atubang sa krisis sa klima" para ipalusot ang binilyon nga balor sang proyektong RE. Apang sa pagkamatuod, ginapahuyang sini ang ikasarang sang pungsod nga atubangon ang mga unos sang pagbag-o sang klima sa wala-untat nga pagguba sa kapalibutan para hatagan ligwa ang mga pasilidad nga ini.

Ang mas malala, puluan ka libo ka mangungumga, mangingisda kag tumandok ang mawad-an sang palangabuhian kag puluy-an kag linibo ka ektarya nga dutang agrikultural, kadagatan kag kagulangan ang wasakon sa ngalan sang matinlo nga enerhiya nga monopolisado sang dumuluong kag lokal nga kumprador burgesya. AB

Kaakig kag pakigbato sang pumuluyo sa paantus kag papet nga estado sa Kenya

Liwat nga naglupok sa Kenya sadtong Hunyo ang kaakig kag protesta sa kontra-pumuluyo nga hagna sang pagbuwis kag pagpa-ido-ido sang gobyerno diri. Sadtong Hunyo 25, linibo ka Kenyan ang nagdagsa sa mga kadalanan sang Nairobi, Mombasa, Kisii kag iban nga syudad para dumdumon ang mga protesta sadtong nagligad nga tuig. Indi magnubo sa 16 ang napatay kag masobra 400 ang napilasan sang mapintas nga bungkagon ang mga ini sang mga pulis.

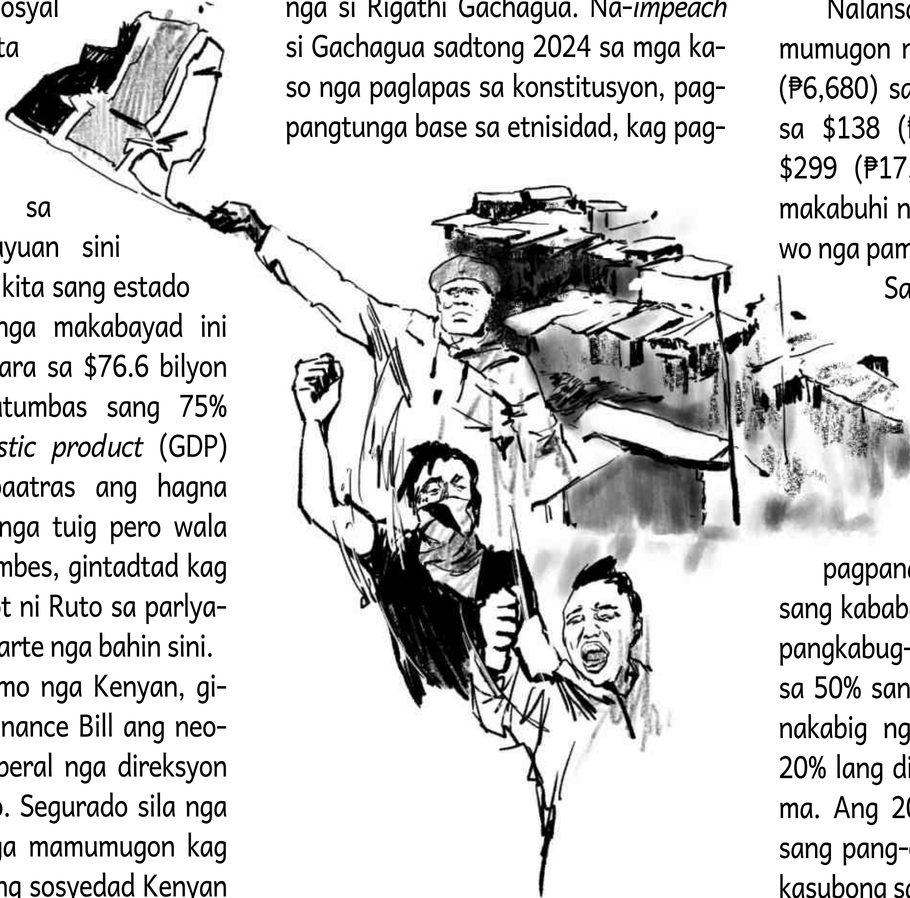
Sadtong Hulyo 7, 38 ka ralyista ang napatay, samtang 107 ang napilasan kag masobra 500 ang gin-aresto sang bungkagon sang mga pulis ang mga demonstrasyon nga nagahanduraw sa ika-35 nga anibersaryo sang "Saba Saba" ukon "pito pito" sa lenggwahe nga Kishwahili. Sa adlaw nga ini sadtong 1990 ginlunsar ang higante nga rali nga nagtulod sa sadtong presidente sang Kenya nga bag-ohon ang sistema sang pang-gobyerno. Gingamit sang pumuluyo ang okasyon agud iduso ang pagpalayas sa subong nga presidente sang pungsod nga si William Ruto.

Nagbuylo ang mga protesta sadtong 2024 batuk sa Finance Bill, isa ka hagna nga magapatuman sang matagas nga buwis sa sandigan nga mga balaklon kag serbisyo, magakakas sa mga subsidyo, kag magabuhin sa badyet para sa mga sosyal nga serbisyo. Dikta sang International Monetary Fund ang hagna bilang kondisyon sa pagpautang. Katuyuan sini nga padakuon ang kita sang estado agud segurohon nga makabayad ini sang utang, nga yara sa $76.6 bilyon sadtong Abril, katumbas sang 75% sang *gross domestic product* (GDP) sang Kenya. Napaatras ang hagna sadtong nagligad nga tuig pero wala lubos ginbasura. Imbes, gintadtad kag tuso nga ginpalusot ni Ruto sa parlyamento ang parte-parte nga bahin sini.

Para sa madamo nga Kenyan, ginatiglawas sang Finance Bill ang neokolonyal kag neoliberal nga direksyon sang rehimen Ruto. Segurado sila nga pas-anon sang mga mamumugon kag imol nga sektor sang sosyedad Kenyan ang mga mabug-at nga buwis. Kahibalo sila nga indi masarangan sang ordinaryo nga pumuluyo nga lumos sa kaimolon, wala sang pormal nga trabaho kag nagaatubang sang sadto pa matag-as nga presyo sang mga balaklon kag serbisyo. Ginkaakig nila ang pagka-sunod-sunoran ni Ruto sa mga dikta sang imperyalistang institusyon.

Naglapad ang mga protesta padulong sa kahublagan pagpalayas kay Ruto pagkatapos ang serye sang mga mapintas nga pagpangbungkag, madamuan nga pagpang-aresto, nagadamo nga kaso sang pag-abdak kag pilit nga pagkadula sang mga lider-protesta, kag mga pagpamatay.

Kadungan sang malala nga krisis sa ekonomiya ang krisis sa pulitika sang nagahari nga sahi. Aktibo nga ginahangkat ang gahum ni Ruto sang anay deputy president sang pungsod nga si Rigathi Gachagua. Na-*impeach* si Gachagua sadtong 2024 sa mga kaso nga paglapas sa konstitusyon, pagpangtunga base sa etnisidad, kag pagpahuyang sang otoridad sang gobyerno.

Kahimtangan sang sosyedad kag pumuluyong Kenyan

Atrasado kag agraryo ang sosyedad Kenyan. Nagasalig ang agrikultura sini sa magagmay kag bulag-bulag nga produksyon. Ginabug-os ini sang tubtob 37% sang GDP kag 40% sang kabug-osan nga empleyo. Limitado ang industriya, kag gamay nga bahin sang pagmanupaktura sa DGP (8%).

Sang nagligad nga tuig, nag-antus ang pungsod sang grabe nga krisis sa empleyo. Sadtong 2022, naglab-ot sa 13.9% ang tantos sang disempleyo, pinakalala sa kubay sang pamatan-on. Ginabana-bana nga 67% sang pamatan-on nga Kenyan, edad 15 tubtob 34, ang wala sang trabaho.

Samtang, yara sa impormal nga sektor ang 80% sang mga trabaho ukon masobra 17 milyones sa kabugosan nga 20 milyon. Sadtong 2024, 90% sang bag-ong tuga nga trabaho impormal, kadam-an sa magagmay nga pagtingi-tingi kag magagmay nga pagmanupaktura.

Nalansang ang sweldo sang mamumugon nga Kenyan sa $177/bulan (₱6,680) samtang ginasiling nga yara sa $138 (₱7,880) sa kaumhan kag $299 (₱17,000) sa kasyudaran ang makabuhi nga sweldo para sa 5 ka tawo nga pamilya.

Sa guwa sang mga syudad, nagaatubang ang mangungumang Kenyan sa kawad-on sang duta, magagmay nga ulumhan, atrasado nga produksyon, indi alalangay nga pagpanag-iya sang duta sa tunga sang kababaehan kag kalalakihan, kag pangkabug-osan nga kaimolon. Yara sa 50% sang duta sa pungsod ang ginakabig nga pang-agrikultura apang 20% lang diri ang santo sa pagpanguma. Ang 20-30% pa sini ginatamnan sang pang-eksport nga mga pananum kasubong sang tsa, kape kag bulak. AB

Bantay ICC

Pabista sa kaso sa ICC, ginpaatrasar sang kampong Duterte

Asod-asod nga petisyon ang ginsumiter sang kampo ni anay presidente Rodrigo Duterte agud paatrason ang pagbista sa iya kaso nga krimen batuk sa katawhan sa Pre-Trial Chamber 1 sang International Criminal Court (ICC). Pinakaulihi diri ang petisyon para sa "gilayon nga status conference" nga ginhapag sadtong Hunyo 17 para kwestyunon ang iskedyul sang pag-atubang ni Duterte sa korte sa Septyembre 23. Gingamit pa sini nga rason ang kuno mga "delay" ukon pagkaatrasar sang mga paghanda sang prosekusyon.

Antes sini, ginbasura na sang korte ang iban pa nga mga "delaying tactic" sang mga abogado ni Duterte. Isa diri ang petisyon para idiskwalipika ang duha ka hukom nga nagauyat sa iya kaso. Sadtong Hulyo 3, ginbalibaran sang plenaryo sang ICC ang ila demanda nga kakason sanday Judge María del Socorro Flores Liera kag Judge Reine Adélaïde Sophie Alapini-Gansou halin sa Pre-Trial Chamber I.

Suno sa ICC, wala sang basehan ang alegasyon sang kampo ni Duterte nga may ginaapinan ang mga hukom tungod sa nauna nila nga pagka-imbolbar sa desisyon kaangot sa hambalanon sang hurisdiksyon sang korte sa kaso. Gin-athag sang ICC nga kabahin sang trabaho sang mga hukom ang liwat pagtalakay sa mga ligal nga hambalanon samtang naga-idog ang kaso, kag wala ini nagakahulugan sang pag-apin ukon *bias*.

Duha pa ka petisyon nga pagpaatrasar sa proseso ang ginpasaka sang mga abogado ni Duterte. Ang una ang hurisdiksyon sang korte kay Duterte tungod indi na myembro sang ICC ang Pilipinas kag ang ikaduha amo ang pagpangayo sang iya *interim release* ukon temporaryo nga kahilwayan. Wala pa sang desisyon ang korte sa pareho nga petisyon. Sa kaso sang *interim release*, hugot ini nga ginpamatukan sang mga biktima, kag ila mga abogado, kag bisan sang prosekusyon sang ICC.

Samtang, padayon ang pag-idog sang kaso sa korte. Sadtong Hulyo 1, nagsumiter ang prosekusyon sang ika-11 nga bugkos sang ebidensya batuk sa anay pangulo, lakip ang masobra 1,000 ka dokumento nga nagasakop sa mga pagpatay halin sa panahon niya bilang meyor sang Davao City tubtob sa iya termino bilang presidente. AB

₱20 nga baklanay sang preska nga humay, giit sang mga mangunguma sa Nueva Ecija

NAGHAPAG SANG PETISYON ang mga mangunguma sa Barangay Bantud, San Roque kag iban pa nga barangay sa Guimba, Nueva Ecija agud himuon nga ₱20 kada kilo ang minimum ang baklanay sang preska nga humay subong nga bulan sang Hulyo. Siling nila, nagalabot sa ₱14 kada kilo ang kapital sa humay apang ginabakal lang ini sa presyo nga ₱10-12. Sa kasagsagan sang pag-ani, may mga komersyante nga ginapausmod pa ang baklanay padulong sa ₱5/kilo.

Wala sang paugahan kag wala man sang mga trak para madala sang mga mangunguma sa National Food Authority ang ila ani. Kulang sa pondo ang ahensya para makabenepisyo sila. Tungod sini, nagakapilitan sila nga batunon ang pagpangbarat sang mga komersyante.

Isa sa pinakadako nga prodyuser sang bugas ang Nueva Ecija, kag ang Guimba sa partikular. Sa datos para sa una nga kwarto sang 2023, nakaani diri sang 345,547 metriko tonelada (MT) sang humay. 39.8% ini sa pangkabug-osan nga produksyon sang humay sa Central Luzon. Ginabug-os man sang Central Luzon ang 18.1% sang pungsodnon nga *output* sang humay.

Sadtong Hunyo, nagtukod ang NFA sang ₱63.9 milyon nga Rice Processing System (RPS) II Facility sa Muñoz City. Masobra 19 kilometro ang kalayuon sini sa San Roque, kag makasarang magserbisyo sa tubtob 6,000 ka mangunguma. Sa Guimba pa lang, may yara na ginabana-bana nga 7,500–15,000 ka mangunguma.

Magluwas sa ₱20 nga baklanay, ginademanda man sang mga mangunguma nga ibasura ang Rice Liberalization Law (RLL) ukon RA 11203 tungod suno sa ila ginatulod lang sini ang gobyerno nga magsalig sa agrikultura sang iban nga pungsod para sa kinahanglanon sang mga Pilipino.

Hugot nga ginasuportahan sang Kilusang Magbubukid ng Pilipinas (KMP) ang panawagan sang mga mangunguma sa Guimba.

Siling sini, ginagamit sang mga komersyante ang pagbaha sa merkado sang imported nga bugas agud labi pa nga ibagsak ang baklanay sang lokal nga humay. Sa kahimtangan nga ini, nagakapierde kag mas nagakalubong sa utang ang mga mangunguma sa humay. Solo ang mga *trader* kag *importer* ang nagabenepisyo.

Semana sa paghanduraw sang mga martir sa India

NAGPAHAYAG SANG PAKIG-ISA ang Partido Komunista ng Pilipinas (PKP) sa natalana nga semana sa Paghanduraw sa mga Martir nga ginpatigayon sang Communist Party of India (Maoist) sa Hulyo 28 tubtob Agosto 3. Lakip sa pasidunggan sa semana nga ini ang namartir nga sekretaryo sang CPI (Maoist) nga si Kaupod Basavaraju (Nambala Keshava Rao).

Suno sa PKP, ang mga baganihan sang pumuluyong Indian makabig nga baganihan man sang pumuluyong Pilipino tungod naghalad sila sang kabuhi sa paghimakas para sa pungsodnon kag sosyal nga kahilwayan. Sa India man kag sa Pilipinas, nagapati ang PKP nga nagadamo ang isip sang mga mamumugon, mangunguma kag ginapigos nga sahi ang maga-usoy sa rebolusyonaryong dalan bilang pagpadayon sang kawsa sang ila mga martir.

Gina-engganyo sang PKP ang tanan nga rebolusyonaryong pwersa sa Pilipinas nga makig-isa kag magpakigbahin sa Semana sang Paghanduraw.